

A.J.M. Vervoort met de *Eindhovensche Courant*, F.J.H. Banning in Groenlo met de *Geldersche bode*, A.W.P. Angenent in Den Helder met de *Heldersche Post*, W. Küppers met de *Nieuwe Haarlemsche Courant*, Antoine Arts met de *Nieuwe Tilburgsche Courant*, P.A. Vermeulen met de *Steenbergsche Courant*, en Chr. Verhaak in Sas van Gent met de *Zeeuwsche Koerier*. In de twintigste eeuw zijn er een aantal krante-ondernemingen die een naamloos vennootschap als eigendomsvorm hebben, waar de functie van directeur der NV is gecombineerd met die van hoofdredacteur: de *Geldersche Koerier* (Max van Poll), *Limburgsch Dagblad* (opnieuw Max van Poll), *Nieuwe Venlosche Courant* (Th.C. Vianen), *De Residentiebode* (jhr. Van Nispen tot Sevenaer en vervolgens S. Bruijsten), *Nieuwsblad van het Zuiden* (W.H. Oltheten) en *Nieuwe Zeeuwsche Courant* (J.W. Vienings, opgevolgd door Nic. J. Karhof). In deze gevallen is de macht van de directeur-hoofdredacteur enigszins beperkter, door het toezicht uitgeoefend door de commissarissen.

Bij de factoren die hebben meegespeeld in de toename van aantallen kranten en hun abonnees wordt ook steeds verwezen naar de uitbreiding van het kiesrecht. Kiezers moesten benaderd worden en de pers was daartoe een uitstekend middel. Katholieke politici hebben dan ook een belangrijke rol gespeeld bij het oprichten en in stand houden van katholieke bladen. Schaepman schreef, nadat hij bij *De Tijd* was vertrokken, vanaf 1883 in *Het Centrum*. Zijn politieke tegenstander in de Tweede Kamer mr. B.M. Bahlmann was president-commissaris van *De Maasbode*. Ook op lokaal niveau speelden politieke overwegingen vanzelfsprekend een rol in de perswereld. De omstandigheid dat in Nederland tot 1917 een districtenstelsel bestond, heeft mede bijgedragen in een bloeiende lokale pers. Heel duidelijk was dat in het district Venlo, waar het Kamerlid Haffmans sinds 1863 over het *Venloosch Weekblad* beschikte om zijn politieke opvattingen te uiten, en waar zijn tegenstander Jean Clercx zes jaar later de *Venloosche Courant* oprichtte en redigeerde. Van enkele katholieke bladen is bekend dat hun oprichting allereerst diende om de katholieke partij te steunen. Zo richtte het Tweede-Kamerlid J.P.Th. van Nunen in 1889 *Het District Zevenbergen* op, omdat, zo werd in het eerste nummer van 2 januari 1889 uiteengezet, er geen katholieke krant speciaal voor het kiesdistrict Zevenbergen bestond. Het blad hoopte nuttig werkzaam te zijn in het belang der katholieke partij. In hetzelfde jaar begon ook *De Westfries* te verschijnen, 'Katholiek weekblad voor het district Enkhuizen en omstreken'. In Hoorn begon in 1905 de drukker H. Strumpel met het oog op de aanstaande verkiezingen de uitgave van *Onze Courant* om de katholieke partij te steunen. De katholieke bladen die niet expliciet uit politieke overwegingen waren gestart, steunden bij verkiezingen natuurlijk wel steeds de katholieke kandidaten. Zo was de *Nieuwe Schiedamsche Courant*, opgericht in 1878, aanvankelijk niet uitgesproken katholiek, maar volgens de geuite wens in het eerste